

Refugee Council

help and advice

Kurdish (Sorani)

گورزهی زانیاری تایبەت بە پەنابەرەکان

March 2010

پیشگی

نامانجی پیشکش کردنی ئەم گورزەى زانیارییە یارمەتیدانی کەسانیکە کە لە بەرتانیا داوای پەنا بەری دەکەن و هەروەها ئەو کەسانەى کە مۆلەتی نیشتهجی بوونیان وەرگرتوو. ئەگەر ئێوه بارودۆخی پەنا بەری (Refugee Status)، پشتگیری مەرووف دوستانە (humanitarian protection)، مۆلەتی لاوەکی (discretionary leave) یان مۆلەتی نیشتهجی بوونی بێ قەیدوشەرت (indefinite leave to remain) تان هەیه، مافی کەلک وەرگرتنی ئێوه لە خزمەتگوزاریەکان تا رادەیهکی زۆر لەگەڵ دانیشتوانی دیکە هاوواتانی بەرتانیا بەراوە. بەمجۆرە ئێوه رینگەتان پێ دەدریت کار بکەن و دەتوانن وەکو دانیشتوانی دیکە بەرتانیا لە خزمەتگوزاری تەندروستی کەلک وەرگرن و بۆ کەلک وەرگرتن لە خانووبەرە و دەسگیرۆبیەکانی ئاسودەیی داواکاری خۆتان پیشکش بکەن. تکایە سەرنج بەن کە ئەگەر مۆلەتی نیشتهجی بوونی ئێوه لە ماوەی چەند مانگی داهاوودا کاتەکەى کۆتایی پێ بیت، دەبیت سەبارەت بە تازەکردنەوی نیشتهجی بوونی خۆتان رینمایى یاسایی وەرگرن. سەرنج بەنە بەشی 9، رینمایى یاسایی .

ئەو زانیاریانەى کە لەم گورزەیهەدان هەموو پێویستیەکان ناگرەخۆ؛ لەبەر ئەوەى کە هەلومەرجی تاکەکان و ئەو رینمایى کە پێویستیانە لەگەڵ خەلکی دیکە جیاوازه. هەرچۆنیک بیت، هیوادارم کە ئەم زانیاریانە، بەشیک لە نیکەرانیه بەرمتیهکانی ئێوه چارەسەر بکات.

هەندێ لە ریکخراوەکان، وەکو خزمەتگوزاری رینمایى هاوواتیان (Citizen's Advice service)، دەتوانن رینمایى وردبێنانهتر پیشکشى ئێوه بکەن. دەستبەرکردنی زانیاری لەسەر خزمەتگوزاری خۆجی کە دەکرێ پیشکشى ئێوه بکریت، زۆر گرنگه. لە رینگای ئەم گورزەوه، تاییەتمەندیەکانی پەيوەندی کردن بە نوسینگەى رینمایى هاوواتیان (Citizen's Advice Bureau)، ناوەندی دوزینەوهى کار (Jobcentre Plus)، ناوەندی یاسایی (Law Centre) و فەرمانگەى داينکردنی خانووبەرە (Housing Office) کە لە ناوچەکەى ئێوهدا جیگیرن، پیشکشەشان دەکریت. لەم گورزەدا ریزمیهک لە مألپەرە بەکەلکەکانیش دەستتیشان کراون. ئەگەر کۆمپۆتەرتان لە بەر دەستدا نییه، دەتوانن لە کۆمپۆتەرەکانی کتێخانەى خۆجیى خۆتان یان لە یهکێ لە ناوەندە گشتیەکان کەلک وەرگرن.

ئێوه رۆک:

1. بەلگەنامە فەرمتیهکان
2. دەسگیرۆبیەکانی ئاسودەیی و کریدتەکانی باج
3. داينکردنی خانووبەرە
4. چاودیرى تەندروستی
5. فێرکردنی گەورەسالان
6. بەلگەکانی سەفەر
7. یهکگرتنەوهى خیزان
8. کردنەوهى حساب بانکی
9. رینمایى یاسایی

ناوەندەکانی پیشکش کردنی رینمایى

ئێستا کە مۆلەتی نیشتهجی بوون لە بەرتانیا بە ئێوه دراوه، پێویستە کە لەسەر چۆنیەتی دەست راگەشتن بەو خزمەتگوزاریانەى کە مافی وەرگرتنی ئەوانەتان هەیه، یارمەتی و رینمایى وەرگرن. ریکخراوی زۆر هەن کە رینمایى و زانیاری بەخۆراپی پیشکشى ئێوه دەکەن. کەلک وەرگرتن لە رینمایى رەنگە کاتی زۆر بخایەنیت، کەواتە خۆتان بۆ چاوەروانی یان سەردان لە رۆژانی تردا، ئامادە بکەن. لەبیرتان بیت کە بەلگە تاکەکەسیەکان وەکو بەلگەکانی فەرمانگەى سنووری بەرتانیا (UK Border Agency) و نامەکانی دەزگاکانی دیکە لەگەڵ خۆتان بەرن کاتیک کە دەچن.

وەرگیرەکان

ئەگەر ناتوانن بە زمانی ئینگلیزی قسە بکەن، دەتوانن لە ریکخراوەکان داوا بکەن کە وەرگیرێکی زمان بۆ ئێوه داين بکەن. زۆر بەی ریکخراوە حکومەتیە خۆجیى و نیشتمانیەکان دەبیت وەرگیر بۆ ئێوه داين بکەن تاکو لە پیشکش کردنی ئەو خزمەتگوزاریانەى کە ئێوه پێویستتانە، دلنیا ببنەوه.

سەرچاوه‌گانی زانیاری

زانیاری پهیوه‌نیدار به فیرکاری و پیشه، دابینکردنی خانووبهره، ده‌سگیرۆیی ئاسووده‌یی و بابه‌ته‌کانی دیکه به زمانی زکماکی په‌نابهران ده‌توانن له ناو‌نیشانی <http://languages.refugeecouncil.org.uk> دا بدۆزنه‌وه. باز‌نیه‌کی به‌ربلۆ له رینۆینی راویژکاری سه‌بارت به بابه‌ته‌کانی و ه‌کو پیشه، دابینکردنی خانووبهره یان سیسته‌می یاسایی، له مألپه‌ری www.citizensadvice.org.uk دا له به‌رده‌ست دایه (ته‌نیا به زمانی ئینگلیزی). کتییخانه‌ی خوجییی یان مألپه‌ره‌کانی ده‌سه‌لاتی خوجییی ئیوه‌ش پینده‌چیت زانیاری به‌که‌لکیان له‌لابیت.

ئه‌و زانیاریانه‌ی که له‌م گورزه‌دا پیشک‌ه‌ش کراوه له کاتی بلاوکردنه‌وه‌دا راست و دروست بووه و ره‌نگه‌ دواتر گورانه‌کاری تیدا‌بک‌ریت.

ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر داواکاری په‌نابهریه‌که‌تان بریار دراوه و نیسته‌که له خانووبهره‌ی دابینکراوه له‌لایهن فه‌رمانگه‌ی سنووری به‌ریتانیا (UK Border Agency - UKBA) دا ده‌ژین، وه‌/یان له پشتگیریه‌کانی UKBA که‌لک و ه‌رده‌گرن، نه‌م بارودۆخه‌ پاش 28 رۆژ کوتایی پین دیت. ئیوه ناچار ده‌بن که خانووبهره‌ی خوتان چۆل بکه‌ن و له یارمه‌تی تر که‌لک و ه‌رگرن.

1. به‌لگه‌نامه فه‌رمیه‌کان

ئه‌گه‌ر داواکاری کارکردن، و ه‌رگرتنی ده‌سگیرۆیی ئاسووده‌یی یان خانووبهره‌تان پیشک‌ه‌ش کرد، داوا له ئیوه ده‌ک‌ریت که ناسنامه‌و مافه‌کانی خوتان بۆ که‌لک و ه‌رگرتن له‌م خزمه‌تگوزاریانه به‌سه‌لمینن. ئه‌مانه‌ی لای خوارموه زنجیره‌یه‌ک له‌و به‌لگه‌نامه‌ن که ده‌بیت له کاتی و ه‌رگرتنی مۆله‌تی نیسته‌جی بوون له به‌ریتانیا پیشک‌ه‌شی ئیوه کرابن، پینده‌چیت پینوست بیت که بیناخه‌نه روو:

نامه‌ی بریار له‌سه‌ر داواکاری په‌نابهری (Determination of asylum claim letter)

ئه‌گه‌ر وه‌لامی ئه‌رنیت و ه‌رگرتوه سه‌بارت به داواکاری په‌نابهریه‌که‌ت، فه‌رمانگه‌ی سنووری به‌ریتانیا (UK Border Agency - UKBA) به نووسراوه بابه‌ته‌که‌تان پیراده‌گه‌ینیت. بارودۆخی کۆچه‌ری ئیوه له‌م نامه‌دا ده‌نوسریت: بارودۆخی په‌نابهر، پشتگیری مرۆف دۆستانه، نیسته‌جی بوونی لاهوکی یان مۆله‌تی نیسته‌جی بوونی بی‌قه‌یدوشه‌رت. ئه‌م نامه‌یه و ه‌کو به‌لگه‌نامه‌یه‌ک بۆ بریاری ئه‌رنیتی (پۆزیتیف) سه‌بارت به ئیوه له قه‌لم نادریت.

به‌لگه‌ی بارودۆخی کۆچه‌ری (Immigration Status Document)

ئه‌م به‌لگه‌ فه‌رمیه‌ که له‌لایهن (UKBA) موه ده‌ر ده‌چیت، ناسنامه‌و بارودۆخی کۆچه‌ری ئیوه په‌سند ده‌کات. وینه (ره‌سم)، تاییه‌تمه‌ندی تاکه‌که‌سی، بارودۆخ و برواداری مۆله‌تی نیسته‌جی بوونی ئیوه له‌م به‌لگه‌دا تۆمار ده‌ک‌ریت. ئیوه ده‌بیت ئه‌م به‌لگه‌یه خیرا و پاش و ه‌رگرتنی نامه‌ی بریاری ئه‌رنیتی، و ه‌رگرن. ئه‌گه‌ر ئه‌م به‌لگه‌یه و ه‌ر نه‌گرن، ده‌بیت به ژماره ته‌له‌فونی نووسراوه له نامه‌ی بریار له‌سه‌ر داواکاری په‌نابهری خوتاندا پهیوه‌ندی بکه‌ن و ئه‌وه داوا بکه‌ن. ره‌نگه UKBA داوا وینه له ئیوه بکات بۆ ده‌رکردنی ئه‌م به‌لگه‌یه. ئه‌م به‌لگه‌یه و ه‌کو به‌لگه‌نامه‌یه‌ک بۆ بریاری ئه‌رنیتی له‌سه‌ر ئیوه له قه‌لم ده‌دریت.

نامه‌ی کوتایی پینه‌اتی NASS (NASS Termination Letter)

ئه‌گه‌ر له‌لایهن (UKBA) موه یارمه‌تی له باری دارایی/خانووبهره پیشک‌ه‌شی ئیوه بک‌ریت و له‌سه‌ر داواکاری ئیوه بریار دراوه، ئه‌م یارمه‌تیانه پاش 28 رۆژ کوتایی پیندیت. UKBA، کاتی پچرانی ئه‌م یارمه‌تیانه و ه‌ه‌روه‌ها کاتی و ه‌رگرتنی پیندانی داوایی پاره به شیوه‌ی نووسراوه به ئیوه راده‌گه‌ینیت. ئه‌م نامه‌یه و ه‌کو به‌لگه‌یه‌ک بۆ کوتایی پینه‌اتی یارمه‌تیانه‌ی UKBA بۆ ئیوه له قه‌لم نادریت.

NASS 35

ئه‌گه‌ر یارمه‌تیانه‌ی UKBA و ه‌رده‌گرن، له کاتی راگه‌یاندنی بریاره‌که بۆ ئیوه، UKBA ئه‌م فورمه بۆ ئیوه ده‌نیریت. وینه و تاییه‌تمه‌ندیانه‌ی یارمه‌تیانه‌ی و ه‌رگیراوه له‌لایهن ئیوه‌وه، له‌م به‌لگه‌دا ده‌نوسریت. بۆ که‌لک و ه‌رگرتن له ده‌سگیرۆیی ئاسووده‌یی و خانووبهره پینوستان به‌م به‌لگه‌یه ده‌بیت. ئه‌گه‌ر کاتیک که ناگادارکرانه‌وه پشتگیری داوا په‌نابهری ئیوه کوتایی پیندیت هینستا ئه‌م به‌لگه‌یه‌تان و ه‌ر نه‌گرتنیت، ته‌له‌فون بکه بۆ ژماره: 0845 602 1739.

ژماره‌ی دلنیايي نیشتمانی

ژماره‌ی دلنیايي نیشتمانی (NI)، ژماره‌یه‌کی تاکه‌کسی پوانکراوه که بۆ کار یان دهست راگه‌یشتن به یارمته‌ی له به‌ریتانیا پنیوستتان پنی ده‌بیت. رهنکه UKBA بۆ ژماره‌ی NI ی نیوه دهست به‌کار بوو‌بیت. له ریگای په‌یومندی کردن به ژماره تله‌فونی نووسراو له سسر نامه‌ی راگه‌یهری بارودوخی خوتان له م مه‌سه‌له‌یه دلنیا‌بینه‌وه. ئەگەر UKBA ژماره‌ی NI بۆ نیوه داوا نه‌کردبیت، وه نیوه بۆ کار پنیوستتان پنی بیت، بۆ داواکاری تله‌فون بکن بۆ ژماره 0845 6000 643. له نیوه داوا ده‌کریت که بۆ جیه‌جی کردنی دیمانه سسرانی ناومندی کار دۆزینه‌وه (Jobcentre Plus) بکن (به‌شی 2 چاولیکه‌ن). وەرگرتنی ده‌ستبه‌جینی NI بۆ نیوه پنیوسته.

تکایه سسرئج بدن که جگه له کاتی داوا کردنی له نیوه، نابیت کۆپی نه‌سلی به‌لگه‌کانی خوتان له ریگای پۆسته‌وه بنیرن. ئەگەر نارذنی کۆپی نه‌سلی به‌لگه‌کان پنیوسته و ناچاریه، له نووسینگه‌ی پۆسته داوا بکن که نه‌وانه به شیوه‌ی پۆستی تۆمارکراو (Registered Post) بنیریت. زۆربه‌ی کات، کۆپی به‌لگه‌کانیش قبول ده‌کریت.

2. ده‌سگیرۆبیه‌کانی ناسووده‌یی (Welfare benefits) و کریدته‌کانی باج (tax credits)

حکومه‌تی به‌ریتانیا ده‌توانیت له ریگای پیشکەش کردنی ده‌سگیرۆبی سسرته‌یی ژیان یارمته‌ی کسانیک بدات که داها‌تیکان نییه، ئەم یارمته‌یه‌ی خه‌رجیانه‌ی سسرته‌یی ژیان وه‌کو ده‌سگیرۆبیه‌کانی ناسووده‌یی دناسرین.

هه‌روه‌ها حکومه‌ت ده‌توانیت به کسانیک که پیشه‌یان هه‌یه به‌لام داها‌تی ئەوان که‌مه، کریدتی باج پیشکەش بکات.

له‌سه‌ر بریاری په‌نا‌به‌ری من بریاری نه‌رینی دراوه و پنیوستم به هه‌ندی یارمته‌یه: داخوا ده‌توانم له ده‌سگیرۆبیه‌کانی ناسووده‌یی که‌لک وەرگرم؟

کسانیک که وه‌کو په‌نا‌به‌ر دناسرین، وه هه‌روه‌ها کسانیک که پشتگیری مرؤف دۆستانه، مۆلته‌ی لاوه‌کی یان مۆلته‌ی نیشته‌جی‌بونی بی قه‌یدوشهرتیا هه‌یه، ده‌توانن له ده‌سگیرۆبیه‌کانی ناسووده‌یی که‌لک وەرگرن. ئەگەر به هۆی بی‌کاری و ده‌سته‌به‌ر نه‌کردنی داها‌ت، پنیوستتان به یارمته‌ی هه‌یه، پنیوسته که ئەم زانیاریانه پیشکەش بکن به‌هه‌شی حکومه‌ت به ناوی ناومندی کاردۆزینه‌وه (Jobcentre Plus). ئەم کاره پنیوده‌تریت "پیشکەش کردنی داواکاری" یان "داوانامه‌ی" که‌لک وەرگرتن له ده‌سگیرۆبیه‌کانی ناسووده‌یی.

را‌ده‌ی ده‌سگیرۆبیه‌کانی ناسووده‌یی که پیشکەشی نیوه ده‌کریت، پنیسته‌ی هه‌لومه‌رجی تاکه‌کسی نیوه‌یه؛ هه‌بوونی هاوسه‌ر و مندا‌ل، ده‌توانیت له‌سه‌ر را‌ده‌ی ده‌سگیرۆبیه‌کان کاریگه‌ری هه‌بیت.

بۆ کسانیک که له ته‌مه‌نی کارکردن دان، سێ یارمته‌ی ده‌سگیرۆبی سسرته‌یی هه‌یه. یارمته‌ی ده‌سگیرۆبی سسرته‌یی ژیان هه‌ر دوو هه‌فته جاریک پیشکەشی نیوه ده‌کریت. ئەم یارمته‌ی ده‌سگیرۆبیانه بریتین له:

• یارمته‌ی ده‌رماله‌ی کسانیک که له کار ده‌گه‌رین (Jobseeker's Allowance)

ئەم یارمته‌ی ده‌سگیرۆبیه‌ی تاییه‌تی کسانیکه که وێرای توانایی و گه‌ران بۆ کار، پیشه‌یه‌کیان نییه. تاکه‌کان ئەگەر بتوانن بۆ ناومندی کاردۆزینه‌وه بیسه‌لمینن که بۆ کار ده‌گه‌رین، ئیمکانی که‌لک وەرگرتن له‌م ده‌سگیرۆبیه‌یان ده‌بیت.

ئەگەر لانی زۆر 16 کاتژمیر له هه‌فته‌دا له کۆلیج یان پۆلی زمانی ئینگلیزیدا ئاماده‌ بن، ده‌توانن له یارمته‌ی ده‌سگیرۆبی کسانیک که له کار ده‌گه‌رین که‌لک وەرگرن. ئەگەر له هه‌فته‌دا که‌متر له 16 کاتژمیریش کار بکن ده‌توانن ئەم یارمته‌ی ده‌سگیرۆبیه‌ وەرگرن.

• یارمته‌ی ده‌رماله‌ی پشتگیری له چوونه‌ سه‌ر کار (Employment Support Allowance)

ئەم یارمته‌ی ده‌سگیرۆبیه‌ی تاییه‌ت به کسانیکه که به‌هۆی نه‌خۆشی یان که‌مه‌ندامیه‌وه توانایی کارکردنیا نییه. ئەگەر ده‌تانه‌وت له‌م یارمته‌ی ده‌سگیرۆبیه‌ی ناسووده‌یی که‌لک وەرگرن، ده‌بیت به‌لگه‌ی پزشکی په‌یوه‌ندیدار

(سیک نۆت) له پزیشکی خۆتان وەرگرن و پێشکەشی بکەن. ناوێندی کار دۆزینەوه رەنگە بریار بەدات کە ئێوه وێرای دووچاربوون بە نەخۆشی یان کەمئەندامی، توانایی کارکردن تان هەیە. ئەگەر ئێوان وەها بریارێک بەدەن، رەنگە پێدانی دەسگیرۆی ناسوودەیی بۆ ئێوه رابگیریت.

• پشنگیری داھات (Income Support)

ئەم پارمەتی دەسگیرۆییە پەيوەندیدارە بە دایکوباو کە تەنھایانە کە منداڵی وردیان هەیە. حکومەت ئەم پارمەتی دەسگیرۆییە دەدات، چونکە لە روانگەیی حکومەتەوه چاودێری لە منداڵان بە بێ پارمەتی کەسانی دیکە بۆ دایکوباو کانی سەلت (تەنیا) کارێکی سەختە. دایکوباو کانی تەنھا مەجبوور نین بە ناوێندی کار دۆزینەوهی بسەلمێنن کە لە کار گەراون.

کەسانی کە بارو دۆخی پەنا بەرییان هەیە بۆ ماوهی کەمتر لە 1 سالی دانیشتووی بەریتانیا بوون، دەتوانن بۆ کەلک وەرگرتن لە پشنگیری داھات دەست بەکار بن و بە شێوهی تەواو کات خەریکی فیربوونی زمانی ئینگلیزی بن. پێش پێشکەش کردنی داواکاری کەلک وەرگرتن لە پشنگیری داھات، دەبێت لە خولگی تەواو کاتی زمانی ئینگلیزی (پتر لە 16 کاتژمیر لە هەفتەدا) ناوێوسی بکەن.

ھەندێ جار دۆزینەوهی خولگی تەواو کاتی زمانی ئینگلیزی، کاتیکی زۆر دەخایەنیت، کەواتە، ئەگەر بە مەبەستی کەلک وەرگرتن لە پشنگیری داھات، چاکتر وایە کە لە ماوهی چاودێری بۆ وەرگرتن لە خولگی تەواو کاتی زمانی ئینگلیزیدا، سەرەتا داواکاری بۆ دەسگیرۆییەکی دیکە پێشکەش بکەن.

چۆن دەتوانم بۆ کەلک وەرگرتن لە دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی دەست بەکار بێم؟

بۆ کەلک وەرگرتن لە دەسگیرۆیی بۆ کەسانی کە لە کار دەگەڕێن، پشنگیری داھات یان پارمەتی دەرمالەیی پشنگیری لە چوونە سەر کار، پەيوەندی بکەن بە ژمارە 0800 055 66 88 وەو لەگەڵ یەکی لە راونێکاران قسە بکەن. ئەگەر زمانی ئینگلیزی نازانن، یەکی لە برادەرانتان دەتوانیت لەباتی ئێوه پەيوەندی بکات.

تەمەنی من لە تەمەنی کارکردن زۆرترە، نایا دەتوانم داواکاری بۆ چ شتیک پێشکەش بکەم؟

ئەگەر تەمەنی ئێوه لانیکەم 60 سالە، دەتوانن بۆ کەلک وەرگرتن لە کرێتی خانەنشینی (Pension Credit) دەست بەکار بن. دەتوانن ئەم کارە لە رێگای پەيوەندی کردن بە ژمارە 0800 991 234 مە جێھێجێ بکەن. ئەگەر زمانی ئێوه ئینگلیزی نییە، راونێکار دەتوانیت کارێک بکات کە لە رێگای وەرگیریکەوه پەيوەندیان پێوه بکاتەوه. سێ مانگ پێش داواکاری ئەگەری پێدانی ئەم پارمەتی دەسگیرۆییە بۆ ئێوه هەیە؛ لە کاتی پەيوەندی کردنی تەلەفۆنیدا دەتوانن ئەم داواکاریە بەنێنە ناراو.

من دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی پێویستە بەلام ژمارە دنیایی نیشتمانی (National Insurance) نییە، نایا هیشتا ھەر دەتوانم داوا بکەم؟

بەئێ. ئێمکانی پێشکەش کردنی داواکاری کەلک وەرگرتن لە دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی بە بێ ھەبوونی ژمارە دنیایی نیشتمانی هەیە. بۆ وەرگرتنی پارمەتی دەسگیرۆیی ناسوودەیی و مۆلەتی کار لە بەریتانیا دەبێت ژمارەییەکی دنیایی نیشتمانیان هەبێت. ھەرچەند، دەتوانن پێش وەرگرتنی ژمارە دنیایی نیشتمانی بۆ کەلک وەرگرتن لە پارمەتی دەسگیرۆیی ناسوودەیی دەست بەکار بن. بۆ پێشکەش کردنی داواکاری بەکارھێنانی دەسگیرۆییەکان دوامەکەون؛ بەپێچەوانە ئێوه لە وەرگرتنی ئەم پارمەتی دەسگیرۆییانە بێبەش دەبن.

وەرگرتنی دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی چ ماوهیەک دەخایەنیت؟

دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی دەستبەجێ پاش پێشکەش کردنی داواکاری ئێوه نادرین؛ لیکدانەوهی داواکاریەکی ئێوه رەنگە لانیکەم 28 رۆژ بخایەنیت. لەم ماوهیدا، ئێوه ھێچ پارمەتی دەسگیرۆییەکی وەرناگرن، بەلام پاش تێپەراندنی قوناغەکان، پارمەتی دەسگیرۆیی بە لە بەرچاود گرتنی بەرواری پێشکەش کردنی یەکەمین داواکاری دەدریت.

زۆربەى يارمەتى دەسگىرۋىيەكان راستەوخۇ دەخرىنە سەر حساب بانكى. ئەگەر حساب بانكىتان نىيە، ئىۋە دەتوانن لە نووسىنگەيەكى پۈستەدا حساب بانكى بىكەنەۋە. بىروانە لاپەرە 15.

ئەگەر ھىچ داھاتىكتان نىيە و پىۋىستتان بە يارمەتى دەستىجىيى دارايى ھەيە، زانىيارىەكانى پەيۋەندىدار بە قەرزى كاتى تەنگانە (Crisis Loans) لە لاپەرە 6 دا چاولىكەن.

ماۋەيەكى زۆرە كە ھىچ يارمەتى دەسگىرۋىيەكم وەرنەگرتۋە، دەبىت چىبىكەم؟

ئەگەر بۇ ۋەرگرتتى يارمەتى دەسگىرۋىيى خۇتان ماۋەيەكى زۆر چاۋەروان بوون، لە ناۋەندى كاردۆزىنەۋەى شوئىنى خۇتان پىرسىيار بىكەن كە داخا ئەۋان ھەموو زانىيارىيە پىۋىستەكانىان لە بەردەست داىە سەبارەت بە ئىۋە يان نا. ئىۋە دەتوانن بۇ كەلك وەرگرتن لە يارمەتى خەرجىيەكى كاتىي (Interim Payment) دەست بەكار بن. لاپەرە 6 چاولىكەن.

ناۋەندى كاردۆزىنەۋە (Jobcentre Plus)

نووسىنگەكانى ناۋەندى كاردۆزىنەۋە بەرپىسى بەرپىۋەردنى يارمەتى دەسگىرۋىيەكانى ئاسوودەيى و يارمەتيدانى تاكەكان بۇ دۆزىنەۋەى كارن. ئەم نووسىنگانە لە زۆربەى شەقامە سەرەكىەكانى شوئىنى ژياندا ھەن. ئەۋانە شوئىنى بەرپىۋەردنى دەسگىرۋىيەكانى ئاسوودەيىن.

ئەگەر لە رىگاي تەلفۇنەۋە بۇ كەلك وەرگرتن لە يارمەتى دەسگىرۋىيى كەسانى كە لە كار دەگەرپن، پىشتىگىرى داھات يان يارمەتى دەرمالەي پىشتىگىرى لە چۈنە سەركار دەست بەكار بوون، رەنگە داۋاتان لىكرىت كە بۇ سەلماندى و تەكانى خۇتان سەردانى ناۋەندى كاردۆزىنەۋە بىكەن. پىرەۋى كىردنى رىنوئىيە پىشكەش كراۋەكان لەلايەن ناۋەندى كاردۆزىنەۋە پىۋىستە لەبەر ئەۋەى كە بەپىچەۋانەى ئەۋە ئەۋان دەتوانن پىدانى يارمەتى دەسگىرۋىيەكانى ئىۋە رابگرن.

ئەگەر بۇ ۋەرگرتتى يارمەتى دەسگىرۋىيەكانى خۇتان دوچارى كىشە بوون، دەبىت پەيۋەندى بىكەن بە ناۋەندى كاردۆزىنەۋەى شوئىنى ژيانى خۇتانەۋە. ئەگەر ئەۋان نەيانتوانى ئىۋە رىنوئىيى بىكەن، بە ژمارەى نووسراۋ لەسەر ئەۋ نامانەى كە لەم دوايانەدا لە ناۋەندى كاردۆزىنەۋە وەرتانگرتۋە، پەيۋەندى بىكەن. ئەگەر پىۋىستتەنە كە بەلگەنامە گىرنگەكانى خۇتان كۆپى بىكەن، ناۋەندى كاردۆزىنەۋە دەتوانىت وىنە "پەسندكراۋەكانى" بەلگەكان بۇ ئىۋە نامادە بىكات. ناردنى ئەم وىنانە لە ناردنى كۆپى ئەسلى بەلگەكان لە رىگاي پۈستەۋە، دىنئىاترە.

يارمەتى دەسگىرۋىيى تايبەت بە خىزانەكان و مندالان

من مندالم ھەيە؛ نايان بۇم ھەيە لە يارمەتییە جىاۋازەكانى تر كەلك وەرگرم؟

ئەگەر مندالتان ھەيە، دووگىيانن يان بەم زوانە مندالتان دەبىت، دەتوانن بۇ كەلك وەرگرتن لە يارمەتییە جىاۋازەكانى تر دەست بەكار بن، ئەۋ يارمەتییە دەسگىرۋىيەكانى خوارەۋە بۇ ھەموو دايكوبواكانى مندالانى كە وەكو پەنابەر دەناسرىن يان پىشتىگىرى مەۋف دۇستانە، مۆلەتى لاۋەكى يان مۆلەتى نىشتەجى بوونى بى قەيدوشەرتيان ھەيە، دەكرىت پىشكەش بىكرىت.

• يارمەتى دەسگىرۋىيى مندالان (Child Benefit)

ئەگەر مندالانى كەمتر لە 19 سالتان ھەيە، رەنگە بتوانن يارمەتى دەسگىرۋىيى مندالان وەرگرن. ئەگەر مندالانى ئىۋە تەمەنيان لە 16 سالى كەمترە ، دەتوانن دەسگىرۋىيى مندالان وەرگرن.

داواکاری بۆ کهلک وەرگرتن له یارمەتی دەسگیرۆیی منداڵان لەرێگای فۆرمیکهوه جێبهجێ دەکریت. ئێوه دەتوانن له رێگای پهيوهندی کردن به هیلی رینوینی یارمەتی دەسگیرۆیی منداڵان (Child Benefit Helpline) به ژماره 0845 302 1444 یان به سەردانی مألپەری www.direct.gov.uk و چاپکردنی فۆرمی یارمەتی دەسگیرۆیی منداڵان، ئەو فۆرمه وەرگیرن.

ئەگەر له ماوهی سێ مانگ له وەرگرتنی بریاری ئەرینی لەسەر داواکاری پەنابەری خۆتان بۆ کهلک وەرگرتن له یارمەتی دەسگیرۆیی منداڵان دەست بەکار بن، لەم کاتەدا بەرواری پێدانی یارمەتی دەسگیرۆیی منداڵان دەگەریتەوه بۆ کاتی پیشکش کردنی یەکمەین داواکاری پەنابەری. ئێوه دەبیت ئەم بابەتە له کاتی پیشکش کردنی داواکاری وەرگرتنی دەسگیرۆیی منداڵان، له رێگای تۆمارکردن له فۆرمدا یان هاوینچ کردنی نامەیهک، بهیننه ئاراه.

• کریدی باجی منداڵان (Child Tax Credit)

کریدی باجی منداڵان دەدریت به کەسانی که منداڵیان ههیه و داهااتیان کەمه یان دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی وەرەگرن. ناوهدی کاردۆزینەوه دەبیت بۆ دەست بەکاربوون بۆ وەرگرتنی ئەم کریدته رینوینتان بکات و بەرواری داخواریهکانیش دەگەریتەوه بۆ کاتی یەکمەین داواکاری پەنابەری ئێوه (سەرەوه چاولیکەن). ئەگەر بۆ یارمەتی وەرگرتن له ناوهدی کاردۆزینەوه تووشی کێشه بوون، پهيوهندی بکەن به هیلی یارمەتی کریدی باج موه به ژماره 0845 300 3900 و داوای فۆرمیک بکەن.

• یارمەتی خەرجی دایکایەتی (Maternity Grant)

ئەگەر دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی وەرەگرن و چاوەروانن له ماوهی 11 هەفتەیی داهاتوودا منداڵتان ببیت، یان ئەوهی که له ماوهی 3 مانگی رابوردوودا منداڵتان بووه، یەك یارمەتی خەرجی 500 پاوهندی به ئێوه دەدریت. بۆ وەرگرتنی ئەم یارمەتی خەرجییه، ئێوه دەبیت فۆرمیک پر بکەنەوه که له ناوهدی کاردۆزینەوهی شوینی ژیاانتاندا دەکریت وەرگیریت.

• یارمەتی خەرجی سەلامەتی له کاتی دووگیانیدا (Health in Pregnancy Grant)

ئەگەر ئێوه لانیکەم 25 هەفتەیه دووگیانن، ئیمکانی کهلک وەرگرتن له یارمەتی خەرجی 90 پاوهندی بۆ ئێوه ههیه. فۆرمی داواکاری له پزیشک یان مامان داوا بکەن. بەشگەلێک لەم فۆرمه دەبیت له لایەن ئەوانهوه پر بکریتەوه. ئەگەر پزیشک یان مامان ئەم فۆرمهی نهبیت، دەتوانن به ژماره 0845 366 7885 پهيوهندی بکەن. فۆرمهکان بۆ پزیشک یان مامانی ئێوه دەنێردرین.

من کەمەندامم و پێویستم به کەسیکه که چاودیریم بکات؛ داخوا دهتوانم له یارمەتییه جیاوازهکان کهلک وەرگرم؟

ئەگەر نەخۆشی یان کەمەندامی ئێوه تا ئەومەزده سەخت ببیت که دەبیت کەسیک چاودیریتان بکات، یان ئێوه له رۆشتندا کێشهتان ههیه، دەتوانن له یارمەتی خەرجی جیاواز کهلک وەرگرن. ئەم یارمەتییه، دەر مالهی ژیاانی کەمەندامان (Disability Living Allowance) یان دەر مالهی پەرستاری (Attendance Allowance) پێ دەگوتریت. ئێوه دەبیت ئەو فۆرمهی که له ناوهدی کاردۆزینەوهی شوینی خۆتان یان له رێگای پهيوهندی کردن به هیلی پرسواری دەسگیرۆیی (Benefit Enquiry Line) وه به ژماره 0800 882 200 دەکریت وەرگیریت، پر بکەنەوه.

ئەگەر چاودیری کەسیک دەکەن که دەر مالهی ژیاانی کەمەندامان یان دەر مالهی سەر پەرشتی وەرەگرتیت و ناگاتان لێیهتی، ئیمکانی کهلک وەرگرتن له دەر مالهی جیاواز بۆ ئێوه ههیه. ئەم یارمەتییه، یارمەتی دەر مالهی سەر پەرشتی (Carer's Allowance) ی پێ دەگوتریت. ئێوه دەبیت ئەو فۆرمه پر بکەنەوه که له ناوهدی کاردۆزینەوهی شوینی ژیان یان له رێگای پهيوهندی کردن به هیلی پرسواری دەسگیرۆیی دەکریت وەرگیریت.

ئەگەر دەسگىرۋىي ئاسودەيى دىكە ۋەردەگرن، يارمەتى دەر مالمەي سەرپەرشتى بە ئىۋە نادىت بەلام رادەي دەسگىرۋىي ئىستاكەي ئىۋە دەكرىت زىاد بكرىت. ۋەرگرتنى دەسگىرۋىي سەرپەرشتى لەلايەن ئىۋە، دەتوانىت بە ۋاتايە بىت كە ئەو كەسەي ئىۋە چاۋدىرى دەكەن ئاستى نزمى دەسگىرۋىي ئاسودەيى ۋەردەگرنىت. ئىۋە دەبىت كارىگەرى ۋەرگرتنى دەر مالمەي سەرپەرشتى لەلايەن خۇتانهۋە لە سەر دەسگىرۋىيەكانى دىكە، لە رىگەي پەيۋەندى كردن بە هىلى پرسوراي دەسگىرۋىي، بېشكنن.

من بۇ كەلك ۋەرگرتن لە يارمەتى دەسگىرۋىيەكى ئاسودەيى داۋاكارىم پىشكەش كردۋە، بەلام پارەيەكم نىيە. دەبىت چ كارىك بكم؟

قەرزى تەنگانە (Crisis Loan)

ئەگەر پارەتان پىننىيە ۋ ناتوانن تا كاتى ۋەرگرتنى دەسگىرۋى خۇتان راۋەستن، دەتوانن داۋاي قەرزى تەنگانە بكم. دەتوانن داۋاكارى خۇتان لە رىگەي پەيۋەندى كردن بە ژمارە 0800 032 8345 مە يان پەيۋەندى كردن بە ناۋەندى كار دۆزىنەۋەي شۋىنى ژيان بەننە ئارۋە. قەرزى تەنگانە تەنھا بە كەسانىك دەدرىت كە هىچ جۋرە پاشەكەۋتەيكان نىيە، هىچ كەسەي يارمەتەيكان نادا ۋ بۇ كرىنى خواردن پىۋىستىان بە پارەيە؛ ئەم تەندەرە بۇ شتى تر نادىت. قەرزى تەنگانە دەكرى بۇ خولنىكى دوو حەفتەيى بدرىن؛ كەۋاتە رادەي پىۋىستى خۇتان بۇ ئەم خولە بەراورد بكم ۋ ھەر ئەۋەندە داۋا بكم.

تكايە سەرنج بەدن كە ئەم تەندەرە لەلايەن ناۋەندى كار دۆزىنەۋە دەدرىت. ئىۋە دەبىت ئەم پارەيە بەندەۋە. ئەم دانەۋە بە شىۋەي ئاسابى بە قىستى كەم (نزيكەي 3 پاۋەند) بە شىۋەي حەفتانە ۋ بە كەمكر دنەۋە لە دەسگىرۋى ئاسودەيى ئىۋە جىيەجى دەبىت.

يارمەتى خەرجى كاتىي (Interim Payment)

ئەگەر بۇ ۋەرگرتنى يارمەتى دەسگىرۋىيەكى ئاسودەيى داۋاكارىتان پىشكەش كردۋە بەلام بە تىپەرىنى ماۋەيەكى زۇر هىشتا يەكەمىن يارمەتى خەرجتان ۋەرنەگرتۋە، دەتوانن داۋاكارى كەلك ۋەرگرتن لە دەسگىرۋى پىشكەشى ناۋەندى كار دۆزىنەۋە بكم. ئەگەر ناۋەندى كار دۆزىنەۋە نەيتوانى يارمەتى بەدات، بە ژمارەي نووسراۋ لەسەر نامەي ۋەرگىراۋ لە ناۋەندى كار دۆزىنەۋە پەيۋەندى بكم ۋ ۋەرگرتنى دەسگىرۋى كاتىي لەۋان داۋا بكم.

داھاتى من زۇر نىيە؛ داخۋا دەتوانم يارمەتى زىاتر ۋەرگرم؟

ئەگەر ئىۋە لانىكەم 16 كاتژمىر لە حەفتەدا كار دەكەن، دەتوانن لە رىگەي پىشكەش كردنى داۋاكارى بۇ كەلك ۋەرگرتن لە كرىدىتى باجى كار كردن (Working Tax Credit)، لە يارمەتى جىاۋاز بۇ خۇتان/خىزانى خۇتان كەلك ۋەرگرن. بۇ ۋەرگرتنى قۇرمى كرىدىتى باج (Tax Credit) پەيۋەندى بكم بە ژمارە 0845 300 3900 . ھە .

گۇرئانكارى لە بارودۇخى ئىۋەدا

ئەگەر لە بارودۇخى ژيانى ئىۋەدا گۇرئانكارى رۋىدا، دەبىت بە زووترىن كات ئەو گۇرئانكارىيە بە نووسىنگەي كار دۆزىنەۋەي شۋىنى خۇتان رابگەيەنن، نمونەگەلپىك لە گۇرئانكارى لە بارودۇخدا لە خوارەۋە ھاتۋە:

- ھاسەرىتى
- گۇرىنى ناۋىشان
- دۆزىنەۋەي كار

- نهخوښی یان نارمحهتی
- چاکبوونهوهی نهخوښی یان نارمحهتی

راگه یاندنی گورانکاریهکان پښوېسته، به پېچهوانوه رهنګه نيوه تووښی سهر پېچي یاسایي بېن. بۇ دهسته بهر کردنی زانیاریی زورتر له سهر دهسګیر وېیهکانی ناسوودهیی، سهر دانی مالپهري www.direct.gov.uk یان www.citizensadvice.org.uk بکهن.

3. دابین کردنی خانوبه ره

چ کاتی ده بیت خانوبه ره ی UKBA به چی بهنم؟

نهګر له سهر داواکاری په نابهری نیوه بریار درابیت، یارمه تیهکانی په یوه نډیدار به په نابهری نیوه پاش 28 روژ راده وهستیت. نهګر UKBA خانوبه ره ی به نیوه داوه، چاوه پروانی دهکریت که له ماوه ی 28 روژ دا نهوی به چی بهنم. به نامه یکه بهرواری ریکی به چی نه شتنی خانوبه ره تان پیراده گه یندریت.

خانوی سوشیال چییه؟

خانوی سوشیال تاییه تی کهسانیکه که پښوېستان به نیسته چی بوون هه یه و به پاره ی کرپی گونجاو پښان دهدریت. نهم جوړه خانوانه له لایم نهمونه کان (Councils) ی خوجیبی یان به کیه تیهکانی خانوبه ره (Housing Associations) (که ریکخراوی سهر به خوی ببقازانجن و خانوبه ره بۇ کهسانی موحتاح دهسته بهر دهکهن و زورتر بۇ نهم کاره له یارمه تی حکومتی کهک وهرده گرن) دابین دهکرین.

ده بیت بۇ یارمه تی روو له کوئی بکهن؟

نهګر شوینیکتان نیبه لپی بزین، ده بیت سهر دانی به شی دابین کردنی خانوبه ره ی کاونسل شوینی خوتان بکهن.

من دهسته چی پښوېستم به شوینیک هه یه که لپی بزیم

نهګر له خانوبه ره ی UKBA یان له په نای ههوالان یان خزماندا دهزین و پښان گوتراوه که ده بیت له ماوه ی 28 روژ دا هاتوودا شوینی ژبانی خوتان به چی بهنم، نیوه ده بیت وکو بیخانولانه یه که له کاونسل داوا ی یارمه تی بکهن. کاونسل له باری یاساییه وه نهرکی نهوه ی هه یه که بۇ دوزینه وه ی شوینی بۇ ژبان رینمایي و یارمه تی پښکهن به نیوه بکات.

ویرای نهوه، یاسا ده لیت که کاونسل ده بیت بۇ کهسانی بیخانولانه یان نهوانه ی خهریکن بیخانولانه دهین یان کهسانی که به هوی تاییه ت له بهر مهترسیدان، خانوبه ره ی کوتوپری دابین بکات. واته نهګر له شهقامدا بخهون، نیوه زورتر له کهسانی ناسایي له بهر مهترسیدا دهین. نهګر کاونسل نیوه وکو کهسانیک دیاری بکات که هه لومهر جیکی نهوتوتان هه یه ، به نیوه دهگوتریت کهسانی که "پښتریتی پښوېستی" ('priority need') به خانوبه ره یان هه یه.

خهک له بهر گه لیک هو وها دهناسرین که له بهر مهترسیدان؛ بۇ نمونه:

- کهسانی که که منهدامن یان کیشه ی سهلامه تی جهسته یی یان دهروونییان هه یه
- ژنانی دووگیان
- کهسانی منالدار
- کهسانی 16 و 17 ساله
- کهسانی که له لایم خزمهتگوزارییه کومه لایه تیه کانه وه سهر په رستی دهکرین

- ليقهوماوانى ناگرتييهربوون، لافاو بيان كار مساتهكانى تر
- كسانى بهسالاجوو
- ليقهوماوانى توندوتيزى نيو مال
- كسانى كه تازه له بهنديخانه نازاد بوون
- كسانى خووگرتوو به ماده بيهوشكهرهكان بيان نهلكهول

نهجومهن هلمومرجى نيو به وردى ليكدهداتهوه و لهسهر نيمكانى پيشكش كردنى خانوبهره به نيوه بريارهدات. هوان دهبيت بو ليكدانهوى نيمكانى پيشكش كردنى يارمتهى، لهگهلتان چاوپيكهوتن سازبدن.

بو پيشكش كردنى داواكارى بى خانهولانهيى دهبيت سهردانى كوئ بكهم؟

نيوه دهبيت پهيوهندى بكهن به بهشى دابينكردنى خانوبهره نيجومهن تاكو نهگهر بكرنيت كاتيكى چاوپيكهوتن به نيوه بدرنيت بهلام هسروهه دتوانن سهردانى هئوئ بكهن و داواكهن كه لهگهئ كهسى كه كاروبارى بيخانهولانهكان ليكدهداتهوه چاوپيكهوتن نهجام بدن. نهجومهن تيدهكوشيت كه له زووترين كاتدا لهگهئ داواكارانى بيخانهولانهيى چاوپيكهوتن بكات. رهنگه چاوپيكهوتنى نيوه خيرا جيبهجيى بيت. بيان رهنگه كه نهجومهن بو سهردانى دواترى نيوه كاتيكى چاوپيكهوتن ديارى بكات. نهگهر بيخانهولانهيى كوتوپيرى بن، نهجومهن دهبيت هس هئو روژه نيوه قبول بكات.

كاتيك كه دهچم بو چاوپيكهوتن دهبيت چ جوړه بهنگهيهك لهگهئ خوم بهرم ؟

نيوه دهبيت بهنگه و نامهى زور لهگهئ خوتان بهرن كه گرنگرينى هوانه برينين له:

- بهنگهى سهلماندنى ناسنامه و بارودوخى كوچبهريى - بهنگهى بارودوخى كوچبهريى بيان نامهيهك له UKBA كه هوه نيشان بدات مولهتى مانهوتان پيهخسراوه. هسروهه بهنگهكانى سهلماندنى ناسنامهى نهاندمانى ترى خيزانتان و سهلماندنى پهيوهندى هوان به نيوهوه، وهكو بروانامهى لهدايكبوون، لهگهئ خوتان بهرن.
- بهنگهى سهلماندنى بيخانهولانهيى بيان نزيكه بيخانهولانهيى بوون - نامهيهك له UKBA، بيان له كهسى كه لهگهئ دهژين، كه تييدا هوه بهرواره نووسرابيت كه دهبيت تييدا خانوبهره بهجي بهيلن.
- بهنگهى سهلماندنى ناونيشان - نهگهر هئو نامه بن كه لهلايهن ريخراوهكانى فهرمى بيان UKBA هوه نيراون چاكتره
- بهنگهى سهلماندنى له بهر مهترسيداربوون - نامهكان و نووسراوهكانى ديكهى تاييهت به هس كيشهيهك كه لهسرهوه باسكارون بو هسركام له نهاندمانى خيزان.

نهگهرچى بيخانهولانهه، نهجومهن ناتوانيت يارمتهى من بدات

ههئدئ له دامهزراوه خيزخواوهكانى دابين كردنى خانوبهره، خانوبهره به كسانى بيخانهولانه ددهن. ههم خانوبهرانه به ناوى شوينى هوانهوه بيان پهناگهى شهوانه دهناسرين و به شيوهى ناسايى بو به هاوبهشى كهلك ليوهگرتن و نيشتهجيبوونى ماوهكورت كهلكيان ليوهدهگيريت. زوربهى شوينى هوانهوهكان ريزيكى چاوهروانى دريژخاينيان هيهه بيان پيوهرهكانى شياوبوون بو كهلك وهگرتن لهوانه تاييهته؛ بو نمونه، رهنگه بو كهلك ليوهگرتنى گروپيكى تهمنى تاييهت لهبهرچاو گيرابن. دتوانن ليستى شوينهكانى هوانهوه له ريگاي پهيوهندى كردن به نهجومهنى شوينهكهى خوتان بيان گهران بهناو هئو مالپهراوهى خوارهودا وهربگرن:

www.homelesslondon.org.uk
http://england.shelter.org.uk

هسروهه دتوانن پهيوهندى بكهن بهم هيلانهى رينوينى كسانى بيخانهولانهوه :

تهنگانه (Crisis) - 0844 251 0111

سهرپهنا (Shelter) - 0808 800 4444

0870 383 3333 - (London Street rescue) سەر شەقام لەندەن
www.stmungos.org; www.pavement.org.uk; www.thamesreach.org.uk

هەروەها دەتوانن سەردانی بۆنکە ئامۆژگاری هاوولاتیانی خۆجێیی خۆتان بکەن و لەوان داوا بکەن کە زانیاری پەيوەندیدار بە شوینی حەوانەو یان ناوئەندەکانی رێنمایی خانووبەرە پێشکەشی ئێوە بکەن.

چۆن داواکاری بۆ خانووبەرە ئێنجومەن پێشکەش بکەم؟

هەمووی ئەو کەسانە کە بارودۆخی پەناوەر، پشنگیری مەژۆدۆستانە یان مۆلەتی لاوەکی بۆ نیشتهجێ بوونیان هەیە، هەروەک هاوولاتیەکی بەریتانی دەتوانن داواکاری خانووبەرە خۆیان پێشکەشی ئێنجومەن بکەن. هەرچەند، بەهۆی هەبوونی رێژە زۆری کەسانی داواکاری خانووبەرە، ئێنجومەن بەتەنیا دەتوانێت بۆ کەسانی کە پێویستی زۆریان بە خانووبەرە هەیە، خانووبەرە داوێن بکات. دەتوانن فۆرمی داواکاری لە بەشی داوێن کردنی خانووبەرە ئێنجومەنی خۆجێیی خۆتان وەرگرن.

ئێنجومەن بە پێی هەلومەرجی هەر کەسێک لەسەر رادە پێویستی ئێوە بە خانووبەرە بریار دەدات و نێمیتازیکی تاییبەت بۆ ئێوە تەرخان دەکات. بۆ نمونە، ئەگەر ئێوە لە مالتیکدا بژین کە زۆر قەرەبالە، لە باری تەندروستیەو خراپەو هەر شەیه لەسەر تەندروستیان، لە ریزی چاوەروانیدا لە پلە سەرەوتر دەبن.

دەبیت سەردانی کام ئێنجومەن بکەم؟

ئێوە دەتوانن داواکاری خۆتان بۆ هەر کام لە ئێنجومەنەکانی ولات پێشکەش بکەن، بەلام ئەگەر پەيوەندی خۆجێیان دەبیت لەگەڵیان، داواکاری ئێوە بۆ ناوچەیهکی تر دەنێدریت. ئێوە لەگەڵ ناوچەیهکدا پەيوەندی خۆجێیان هەیە، ئەگەر ئێوە:

- لەویدا کار بکەن
- شەش مانگ لە دواوە مانگی رابردوو یان سێ سالی لە پینچ سالی دواوە لەویدا ژیاپیتن.
- یەکی لە خزانە پلە یەکی ئێوە پینچ سالی لەویدا ژیاپیت
- پاش وەرگرتنی بریاری پەيوەندیدار بە بارودۆخی ئێوە، لەلایەن UKBA هەوێ لەویدا نیشتهجێ کرابن.

چۆن دەتوانم خانووی تاییبەت بۆ بە کرێ گرتن بدۆزمهوه؟

بەکرێ گرتنی خانووی خاوەنمالی تاییبەت زۆر بەی کات تەنیا رێگایە بۆ کەسانی سەلت (زگورد) و خیزانی بی مندال کە پێشتر پێی پێویستیان نییە. ئەگەر خانووی خاوەنمۆلکی تاییبەت بەکرێگری تەو سوودی زۆرە، لەبەر ئەوەی کە خانووبەرە تارا دەمێک خێرا داوێن دەکریت و ئێوە لەسەر زۆر لایەنی پێویستییەکانی نیشتهجێبوونی خۆتان وەکو شوین، جۆری خانووی گونجاو لەگەڵ پێویستییەکانی ئێوە و مافی هەلبژاردنی خانووی بەکەلوپەلی ناوئەو یان بەی کەلوپەل، کۆنترۆلتان دەبیت. واقع بین بوون سەبارەت بەوەی کە نامادەن چ شتیک قبوول بکەن و ئەوەی کە ئایا توانان بەسەریدا دەشکیت، زۆر گرنگە.

ئێوە دەتوانن لە رێگای ئینتەرنێت، رۆژنامە خۆجێییەکان، ئاگاداری لەسەر پەنجەرە فرۆشگەکان، تابلوی راگەیاندن و هەروەها لە رێگای ئازەنسەکانی بەکرێدانی خانووه خانووی بۆ کرێ بدۆزینەوه.

چۆن کرێ خانووهکەم بدەم؟

ئەگەر داھاتی ئێوە کەم بێت، یان دەسگیرۆییەکانی ناسوودەیی وەرگرن، دەتوانن لە یارمەتی دەسگیرۆیی خانووبەرە (Housing Benefit) و دەسگیرۆیی باجی ئێنجومەن (Council Tax Benefit) کەلک وەرگرن. ئەم پارەیه، لەلایەن ئێنجومەن و بۆ یارمەتیدانی خەلکە بۆئەو یان پەناوەر پارە کرێ و/یان باجی ئێنجومەن دەن. بەتەنیا کاتی دەتوانن لەم یارمەتی دەسگیرۆییانە کەلک وەرگرن کە لەگەڵ خاوەن مۆلک کرێنامەپەکتان وازو کرێدیت؛ ئەم خاوەنمۆلکە

دهتوانیت نهجومهن، يهكيمتي خانووبهره يان يهك خاوهنمولكي تاييهت بښت. كړينامه راده ي پاره ي كړئ كه دهبيت برښت و ماوه، مهرجهكان و ريساكان ي كړئ ديار ي دهكات. دهتوانن فورمي داوانامه ي يارمهتي دهسگيرويي خانووبهره و باج ي نهجومهن له مالپهري نهجومهني خوچيبي دابگرن يان به سهرداني نووسينگهكهيان يهكي لهم فورمانه وهربرگرن. پيوسته بهزوترين كاتي گونجاو ئو فورمانه بگيرينهوه بو بهشي دهسگيرويي خانووبهره ي نهجومهني شار (كاونسل).

راډه ي يارمهتي دهسگيرويي خانووبهره چنده كه وهریدهگرم؟

نهگرم داهاتيكتان نهبيت يان دهسگيروييهكاني ناسوده ي وهربرگرن، حكومت پاره ي كړي مامناوندي ئو ناوچه يه سهره ف دهكات كه تييدا دهژين. ئم پاره يه، يارمهتي دهرماله ي خوچيبي خانووبهره (Local Housing Allowance) ي پندهگوتريت. نهگرم پاره ي كړي ئيوه له دهسگيرويي خانووبهره زورتر بيت، پاشماوه ي پاره ي كړئ دهبيت خوتان بيدن. نهگرم تهمهني ئيوه له 25 سال كهمتره ، ئو يارمهتي دهسگيروييه ي كه پيتان دهرت، بهتفيا بهشي بهكړئ گرتني ژورنيك له خانويهكي هاوبشدا دهكات. پيوسته بهرلهوه ي كه گريهستي كړيچيبي واژو بكهيت لهوه دنياييهوه كه شياوي چ رادهيهكي دهسگيرويي خانووبهره يت.

دهتوانن نرخهكاني يارمهتي دهرماله ي خوچيبي خانووبهره به سهرداني ئو ناونيشانه ي خواروه تاقيبكهنهوه:

<https://lha-direct.voa.gov.uk/Secure/Default.aspx>

نهگرم كار دهكن و داهاتي ئيوه كهمه، رهنهگه ديسان مافي وهرگرتني برئ دهسگيرويي خانووبهره و باج ي نهجومهنتان ههبيت؛ بهلام راده ي داهاتي ئيوه لهم بابتهدا لهبرچاو دهگيريت.

خاوهنمال داواي پاره ي پيشهكيم ليدهكات – من توانم نييه ئو پاره يه بدهم .

زوربه ي خاوهنمولكه تاييهتيهكان بو قهره بووكردنهوه ي ئو خسار و زيانانه ي كه رهنهگه له داهاتودا له مولكهكه برښت يان پاره ي كړي بهدواكهوتو، داواي پاره ي پيشهكي دهكن. ئهوان دهبيت ئم پيشهكيه به پي گهلالهيهك بپاريزن كه حكومت پشتگيري ليدهكات، كهواته، ئيوه دهتوانن ئوه له كوتايي ماوه ي كړيچيبيديا ديسان وهرگرنهوه. ئم پاريزگاريه، مافي ياسايي ئيوه و نهگرم خاوهنمال له ماوه ي دو هفته له كاتي پيداني ئم پيشهكيهوه، سهبارت بهم گهلالهيه بو ئيوه شروفه ي نهكردوه، دهبيت راويزكاري وهربرگرن. ههروهها باوه كه پاره ي كړئ له پيشدا (زورتر پاره ي كړي مانگيك) له سهرتاي ماوه ي كړيدا دهن. نهگرم بو له پيشدا پيداني پيشهكي يان پاره ي كړئ پاره يهكتان نييه، پندهچيت بتوانن له گهلاله ي گهرنتي پاره ي كړئ يان پيشهكي له ناوچه ي خوتاندا كهلك وهربرگرن. نهجومهني خوچيبي يان ناوانسهكاني رينماي خانووبهره دهتوانن لهم بواره يارمهتي ئيوه بدن.

ههروهها ئيمكاني وهرگرتني قهرزيكي بووجهي (Budgeting Loan) يان قهرزي تنهگانه بو داني پاره ي كړئ له پيشدا له ناوهندي كاردوزينهوه ههيه؛ بهلام لهبر نهوه ي كه تفيا ههندي گروي تاييهت مهرجي پيوستيان ههيه، كهواته سهرتا لهگهل ناوهندي كاردوزينهوه ي خوتاندا قسه بكن.

نهگرم بارودوخي پهناهي، يان پشتگيري مروف دستانه ي ئيوه پاش 11 ي جوني 2007 ديار ي كراوه، ئيوه دهتوانن داوكاري بو قهرزي ناويتهبوون (Integration Loan) بو داني پاره ي پيشهكي كهلك وهربرگرن. ئم قهرزه بي سووه. فورمي داوانامه و خالهكاني رينويني له مالپهري UKBA دا دادهگيرين.

مافهكاني ئيوه وهكو كړيچييهكي تاييهت

ههندي ياسا ههن كه جوري گريهستي پيشنياركارو لهلايخن خاوهنمال، پاره ي كړئ، بارودوخي چاكردنهوهكاني خانووبهره، ناسايشي كهساني نيشتهجي لهويدا و پاراستني خهلك له بهرانبهري دهركردن به بي هوي گونجاو، ديار ي كردوه.

ريكهوتننامه ي كړيچيبي، ريساكاني ريكهوتني نيوان ئيوه و خاوهنمال ديار ي دهكات. چندهها جور ريكهوتننامه ي كړيچيبي ههيه و به پي جوري ئو ريكهوتننامه، مافهكاني ئيوهش جياوازه. دهبيت وينهيهك له كرينامه و

به‌لگه‌کانی پاره‌پیدانی پاره‌ی کرئ لای خوتان بپاریزن. له زوربه‌ی کرینامه‌کاندا نووسراوه که خاوه‌نمال ده‌بیت پینش دهرکردنی ئیوه له ماله‌که، لاینیکه‌م به‌ک مانگ پینش ئیوه ناگادارتان بکاته‌وه تا دهرفته‌ی تهاوتان بداتی بو دوزینه‌وه‌ی شوینیک که لئی بژین. نه‌گه‌ر ماوه‌ی راگه‌یاندنی ناگادارکردنه‌وه‌که تا به‌رواری ناماژمپیکراو بو چول کردنی ماله‌که که‌متر له مانگیک بیت، ده‌بیت بو وهرگرنتی رینمایی سهردانی نه‌نجومه‌نی خوجییی یان ناوه‌ندی یاسایی بکه‌ن.

نایا ده‌توانم له شوینیکی تریش یارمه‌تی وهرگرم؟

فهرمانگه‌ی ناموزگاری هاوولاتیان (Citizens Advice Bureau - CAB) ی شوینی ژیانی ئیوه ده‌بیت بتوانیت رینمایی زورتر پینشکه‌شی ئیوه بکات. هه‌روه‌ها له ناوچه‌ی ئیوه‌دا هه‌ندئ ناژانسی دیکه هه‌ن که له بواری خانوو به‌ره‌دا به‌خواری رینمایی پینشکه‌ش ده‌که‌ن. ده‌توانن زانیاری په‌یوه‌ندی‌دار به‌م ناژانسانه له CAB شوینی ژیانی خوتان وهرگرن.

4. چاودیری تهن‌دروستی

له به‌ریتانیا، خزمه‌تگوزاری تهن‌دروستی نیشتمانی (National Health Service - NHS) خزمه‌تگوزاری تهن‌دروستی به‌ربلاو به‌خواری پینشکه‌ش به‌و که‌سانه ده‌کات که پنیوستییان به‌چاره‌سه‌ری پزیشکیه. نه‌م خزمه‌تگوزاریانه لهو ریگیانیه‌ی خواره‌وه پینشکه‌ش ده‌کرین: پزیشکانی خیزان (ناسراو به GP)، کلینیکه‌کان، نه‌خوشخانه‌کان، پزیشکانی ددان، خزمه‌تگوزاری په‌یوه‌ندی‌دار به‌دایکان، پزیشکانی چاو و دهرمانسازمه‌کان. NHS هه‌روه‌ها ده‌توانیت له بواری به‌رگیری له دووگیانی یان ریکه‌ستنی خیزان یارمه‌تی بدات. به‌کاره‌ینانی هه‌ندئ خزمه‌تگوزاری پینشکه‌ش کراو له‌لایه‌ن NHS مه‌ پنیوستی به‌پیدانی پارمه‌ به‌لام هه‌ندئ خزمه‌تگوزاری تایبه‌تیش هه‌ن که به‌کاره‌ینانی نه‌وانه بو هه‌مووان به‌خواریه.

چو ده‌توانم چاره‌سه‌ری پزیشکی له GP وهربگرم؟

نه‌گه‌ر که‌سیک نه‌خوش بیت به‌لام پنیوستی به‌چاره‌سه‌ری ده‌سته‌جیی نه‌خوشخانه نه‌بیت، به‌شپوه‌ی ئاسایی ده‌بیت بو چاوپیکه‌وتنی GP (پزیشکی خیزان) سهردانی نووسینگه‌یه‌کی خوجییی بکات. GP ده‌توانیت نه‌خوشیه‌که دیاری بکات و پنی رابگات به‌لام ئیوه بو لای پسپورکه‌نی دیکه که بو چاره‌سه‌ر کردنی نه‌خوشیه‌که‌ی ئیوه شاره‌زایی زیاتریان هه‌یه، دهنیریت. له زوربه‌ی بابته‌که‌کاندا، نه‌م کاره به‌واتای ناردنی نه‌و که‌سه‌یه بو نه‌خوشخانه‌یه‌ک بو چاره‌سه‌ری پزیشکی زورتر. پنیوسته که پینش نه‌خوشکه‌وتن له کلینیکی GP یه‌کدا ناوی خوتان تومار بکه‌ن له‌به‌ر نه‌وه‌ی که ده‌ست راگه‌یشتن به‌ زوربه‌ی خزمه‌تگوزاریه‌کانی تر له ریگی GP یه‌که‌تانه‌وه جیه‌جی ده‌بیت.

هه‌روه‌ها ده‌توانن وهرگرنتی رینمایی تهن‌دروستی و زانیاری له‌باره‌ی کیشه‌ پزیشکیه‌کانه‌وه له ریگی په‌یوه‌ندی کردن به‌هیلی یارمه‌تی ئین نیچ ئیس دایرکت‌ه‌وه NHS (NHS Direct) وهربگرن به‌ژماره 0845 4647. نه‌م هیلی یارمه‌تییه 24 کاژیره کراوه‌یه. ماله‌پرکه‌ی نه‌وان، www.nhsdirect.nhs.uk، زانیاری زوری تیدایه سه‌بارت به‌ کیشه تهن‌دروستییه باوه‌کان.

چون GP یه‌ک بدوزمه‌وه‌و چون ناوی خوم توماربه‌که‌م؟

ده‌توانن لیستی پزیشکانی شوینی ژیانی خوتان له نزیکترین کتییخانه، ماله‌په‌ری ئین نیچ ئیس دایرکت NHS (Direct)، دراوسیکانی خوتان یان له خاوه‌نمالی خوتان – نه‌گه‌ر ماله‌که‌ی ئیوه له‌لایه‌ن UKBA مه‌ دابین کراوه - وهرگرن. پنیوسته نه‌و پزیشکه‌ی که ده‌ستنیسانی ده‌که‌ن له شوینی نیشته‌جیوونی خوتانه‌وه نزیکبیت. نه‌گه‌ر GP یه‌کی ژن به‌چاکتر ده‌زانن، له‌مه‌بارمه‌ مافی هه‌لبژاردنتان هه‌یه. کلینیکی خوجییی به‌گشتی ته‌نیا که‌سانئ وهرده‌گریت که له ناوچه‌ی نه‌واندا ده‌ژین یان نیشته‌جین. نه‌گه‌ر زمانی ئینگلیزی به‌باشی نازانیت، له کاتی وهرگرنتی دیدار بو چاوپیکه‌وتن له‌گه‌ل GP، به‌کارمه‌ندی پرسگه بلین که پنیوستتان به‌ وهرگیر (موتهرجیم) ده‌بیت.

خۆتۆمارکردن له کلینیکي پزیشکیدا، پېویستی به پزیشکەش کردنی نامەي بارودۆخ دەرچوو له لایەن UKBA و ئەگەر ئیمکانی هەبێت بەلگەي سەلماندنی ژيان یان نیشتهجێ بوون له ناونیشانی ئاماژەپێکراودا هەیه. کلینیکي پزیشکيک به شیوی ئاسایی تەنیا کەسانی وەر دەگرتیت که له ناوچەکەي ئەواندا دەژین.

ئەگەر GP نەخۆشی زۆری هەبێت، دەتوانیت ناوی ئێوه نەنووسیت. ئەگەر بۆ تۆمارکردنی ناو له نووسینگەي GP یەک دوچار ی کێشه بوون، ئێوه دەبیت پەيوەندی بکەن به یەکیەتی سەرەکی تەندروستی شوینی ژيانی خۆتانەوه. ئەم ریکخراوه لەسەر پزیشکەش کردنی چاودیری تەندروستی له ناوچەکەي ئێوهدا چاودیری دەکات. پاش ناو نووسی، پزیشکینیکي تەواوی تەندروستی له لایەن پەرسنارەوه له کلینیکەکەدا بۆ ئێوه جێبەجێ دەکرتیت. پاش ناو نووسی له نووسینگەي GP یدا، ئێوه دەتوانن بۆ چاوپێکەوتن له گەڵ ئەودا له کلینیکەکەیدا دیدار (مەوعید) ساز بدن.

له کاتی کوتوپریدا دەبیت چی بکرتیت؟

به روودانی پیکادانی ئۆتۆمۆبیل یان نەخۆشی توندی کتوپیری، دەبیت پەيوەندی بکەن به بەشی کارسات و فریاگوزاری (Accident and Emergency) نزیکترین نەخۆشخانەوه . دەتوانن خۆتان بچن بۆ ئەوئ بەلام زۆر بهی کات، خەلک دەبیت به ژمارەي 999 پەيوەندی بکەن و داوای ئامبولانس بکەن. چارەسەري پزیشکي له کاته فریاکەوتنیهکاندا هەمیشه بهخۆراییه.

دەرمان

ئەگەر دەرمان پېویست بێت، GP پەسولەیهکەتان بۆ دەنووسیت که دەبیت ئەوه بۆ دەرمانخانە بهن. زۆر بهی گەورەسالان دەبیت بۆ وەرگرتنی دەرمان تیچوون (پارە و خەرج) بدن به لام له هەندئ له گروپهکان وەکو کەسانی که دەسگیرۆبیهکانی ئاسوودەیی وەر دەگرن، بۆ وەرگرتنی دەرمان پارمیان لیوەر ناگیریت.

5. فیرکردنی گەورەسالان

ئینگلیزی بۆ کەسانی که زمانیان ئینگلیزی نییه (- English for Speakers of Other Languages) (ESOL) چییه؟

ESOL زۆر تر له کۆلیجەکانی خۆیندی زیاترو ناوهنده گشتیهکاندا دهگوتریتهوه. ئامانجی ESOL ئەوهیه که یارمەتی پەنابەری بەریتانیا بدات بۆ دۆزینەوهی کار، خۆیندن و ژيان له بەریتانیا. هەر وهه تیپەراندنی ئەم خوله بۆ کەسانی که دهیانەوت مافی هاوولاتی بوونی بەریتانیا وەرگرن، زۆر گرنگه.

ئاستی ESOL ی من چۆن دیاری دەکرتیت؟

ESOL شەش ئاستی هەیه. له کاتی ناو نووسی له خولهکانی ESOL دا، کۆلیج یان دامەزرارهکه به شیوهی ئاسایی بۆ دیاری کردنی ئاستی له خولهکانی ESOL که دەبیت تییدا ئاماده بن، ئێوه هەلەدەسەنگین.

چۆن بۆ خولی ESOL ناو نووسی بکەم؟

به مەبەستی ناو نووسی له خولیکي ESOL دا، ئێوه دەبیت به کۆلیجی خۆیندی زیاترهوه پەيوەندی بکەن. خولهکان به شیوهی ئاسایی له سێتایمبەردا دەست پیدهکەن. ئەگەر بۆ دۆزینەوهی کۆلیجی پزیشکەشکاری خولی شیایوی ESOL کیشەتان هەیه، دەبیت سەردانی ناوهندی کار دۆزینەوه بکەن و داوای ریتوتنییان لیکەن. بەشداری کردن له زۆر بهی خولهکانی ESOL دا بۆ ئەو کەسانهی که دەسگیرۆبیهکانی ئاسوودەیی وەر دەگرن، بهخۆراییه.

سیستمی نیوده ولتهتی هه لسه نگانندی زمانی نینگلزی (International English Language Testing) System - IELTS) چیه؟

IELTS سیستمی هه لسه نگانندی ستانداردی تایبتهتی زمانی نینگلیزیه. بۆ و مرگرتن له لایهن زانکۆکانی بهرینانیوه، بهشداری کردن له تاقیکردنهوهی IELTS به شیوهی ناسایی پنیوسته. خه لک زورتر له خولیکی چروپیری فیکردندا ناوی خویان توماردهکن تاکو بۆ بهشداری کردن لهم تاقیکردنهوهدا ناماده بن. بۆ دۆزینهوهی ناوهندیکی تاقیکردنهوه، تکایه سهردانی ناویشانی http://www.ielts.org/test_takers_information.aspx بکن.

خویندنی زیاتر

خویندنی زیاتر چیه؟

خویندنی زیاتر به جورئ له خویندن دهگوتریت که ناستی نهوه له خویندنی تهوزیمی (بهزور) بهرزتره و له خویندنی زانکۆ (خویندنی بالآ) خوارتره. نهه خویندنا به گشتی خولگه لیک وهک ناستی A (A Levels)، ناستی AS (AS Levels)، BTEC، و پروانامهکانی شارهزایی دهگرنهخۆ. دهرچوون له خویندنی زیاتردا زوربهی جار بۆ و مرگرتن له لایهن خولهکانی ناستی خویندنی بالآوه پنیوستن.

نایا دهبیت بۆ بهشداری له خولهکانی خویندنی زیاتر پاره بدهم؟

بهشداری له زوربهی خولهکانی خویندنی زیاتردا بۆ پهنا بهران بهخویراییه.

چۆن داواکری پیشکەش بکەم بۆ خولهکانی خویندنی زیاتر؟

بۆ ناو نووسی له زوربهی خولهکانی خویندنی زیاتردا دهبیت راستهوخۆ به دامهزراوه یان کۆلیجی پهپوهنیدارهوه پهپوهندی بکن.

خویندنی بالآ

خویندنی بالآ چیه؟

خویندنی بالآ بهو خولانهی ناستی بالآ که له زانکۆدا دهگوترینهوه، دهگوتریت.

چۆن داواکری پیشکەش بکەم بۆ خولهکانی خویندنی بالآ؟

نیوه دهتوانن له رینگای ریکخراومهک به ناوی UCAS هوه نهه خولانه بدۆزنهوه و تیاپاندا بهشداری بکن. بۆ دهسته بهر کردنی زانیاریی زورتر، تکایه پرواننه مألپهری www.ucas.com یان پهپوهندی بکن به ژماره 0871 468 0 468 هوه.

رادهی پارهی نهه خولانه که دهبیت بدریت چهنده؟

نهگهر مؤلمتی نیستهجی بوونتان پی درابیت، پارهی نیوه به پی "تیچوونی ناوخۆ" (home fees) حساب دهکریت. واته پارهی نیوه ههر وهک هاوولاتیانی بهریتانیا دهبیت. نرخه پارهی خویندکارانی دهرهکی زور بهرزه.

نهگەر خولهکهی خوټان و هکو کهسې که "تیچوونی دهرمکی" (overseas fees) ددهات دست پښیکهن و له کاتی تیپهراندنی خولهکهدا مؤلتهی نیشتهجی بوونتان پی بدریت، دهبیت ئو بابهته به کولنج یان زانکو رابگهینن و بهلگهی گورانکاری بارودوخی خوټان بهوان پیشان بدن. بهمجوره له سالی خویندنی دواترهو ئیوه "تیچوونی ناوخو" ددهن.

نهگەر ئیوه مندال، هوسهر یان هاوژینی یاسایی کهسیکن که مؤلتهی نیشتهجی بوون بهو دراوه، پارهی ئیوهش به پی "تیچوونی ناوخو" حساب دهکرنیت. کولنج یان زانکوئی ئیوه بهلگهی بارودوخی پهناهری نهدامی خیزانی ئیوه و هرهوهها بهلگهی سهلمانندی پهیوهندی ئیوه لهگهل ئو داوا دهکات.

یارمتهی خویندکاریی

یارمتهی خویندکاریی چییه؟

یارمتهی خویندکاریی به جوړیکی جیاواز له یارمتهیه مالییهکان و ئو قهرزانه دهگوتریت که خویندکاران دتوانن بو دهرراگهیشنن تیچوونهکانی پارهی خویندن و خهرجی ژیان وهریگرن. ئهم یارمتهیه بهتیهیا کاتی پیتان دهرتیت که خویندکاری یهکی لهو خولانهی خوارهو بن:

- ناستی خویندنی ناسایی زانکو
- دیپلومی بالای نیشتمانی (Higher National Diploma - HND)
- پروانامهی بالای نیشتمانی (Higher National Certificate - HNC)
- دیپلومی خویندنی بالا (Diploma of Higher Education)
- خولهکانی پهروهرده کردنی ماموستا

یارمتهی خویندکاری بریتیه له:

- قهرزی خهرجی خویندن
- قهرزی تیچوونهکانی ژیان
- یارمتهی تهواوکهری دیاریکراو بو گروپیکی تاییهت له خویندکاران
- یارمتهی بی بهرابهر تا ناستی 2835 پاوهند له سالدو بو خویندکارانی خیزانه کهم داهاتهکان

نایا من مهرجهکانی کهلک وهرگرتن له یارمتهی خویندکاریم تیدایه؟

نهگەر بارودوخی پهناهری به ئیوه درابیت، کهواته ئیوه دتوانن له یارمتهی خویندکاریی کهلک وهرگرن. نهگەر پشتگیری مروّف دوستانه، مؤلتهی لوهکی یان مؤلتهی نیشتهجی بوونی بی قهیدوشهرتتان ههپه، کهواته پیویسته بو کهلک وهرگرتن له یارمتهی پشتگیری خویندکاریی، لانیکهم بو ماوهی سی سال له بهریتانیا دا ژیاين.

چونیهتی پیشکesh کردنی داواکاری بو کهلک وهرگرتن له یارمتهی خویندکاریی چونه؟

به مهبهستی پیشکesh کردنی داواکاری بو کهلک وهرگرتن له یارمتهی خویندکاریی، دهبیت راستهوخو پهیوهندی بکن به دهسهلاتی خوچییی فیرکردن (Local Education Authority). ئهم سهرچاوه، بهشی فیرکردنی نهجومهنی خوچییی له قلمم دهرتیت.

بو دهستهبهر کردنی زانیاری زورتر لهسهر یارمتهی خویندکاریی، تکایه ئو ناونیشانهی خوارهو چاولیکهن:

<http://www.direct.gov.uk/en/EducationAndLearning/UniversityAndHigherEducation/StudentFinance/index.htm>

بۆ دەستەبەر کردنی زانیاری زۆرتر لەسەر یارمەتی لە باری داراییەوه لە خولی خویندنی بالا، تکایە ئەو ناوێشانی خوارەوه چاویلکەن:

http://www.direct.gov.uk/en/EducationAndLearning/UniversityAndHigherEducation/ChoicesAfterYouGraduate/DG_10012463

چۆنیەتی گۆڕینی پروانامەکانی ئیستاکە ی من بە مەبەستی قبوڵ کردن لە بەریتانیا، چۆنە؟

بۆ دەستەبەر کردنی زانیاری لەسەر ئەو پروانامەکانی که پیشتر لە دەرهوهی بەریتانیا دەستەبەر تان کردوون و ئیمکانی قبوڵ کردنی ئەوانە لە بەریتانیا وەکو پروانامە بەرەبەری بەریتانیایی، ئیوه دەبیت پەپوهندی بکەن بە ناوێندی نیشتمانی زانیاری هەلسەنگاندنی پروانامە زانکۆ (**National Academic Recognition - NARIC Information Centre**). وەلامی پرسیاره گشتیەکانی ئیوه بەخۆرای دەدریتەوه بەلام ئەگەر پیوستیتان بە هەلسەنگاندنی نووسراوێی پروانامەکانی خۆتانە، خەرجی ئەو 47 پاوند دەبیت. بۆ دەستەبەر کردنی زانیاری زۆرتر، تکایە پەپوهندی بکەن بە NARIC هوه بە ژماره 0871 330 7033.

هەر وهه هەندێ ریکخراوی پەپۆریش هەن که یارمەتی پەنابەرەن دەدەن که پیشەیی خۆیان لە بەریتانیا درێژە پێ بدەن:

www.refugeesintoteaching.org.uk - مامۆستایانی پەنابەر

www.olmec-ec.org.uk/main.cfm?Type=SF&MenuId=344 - ئەنداز یارانی پەنابەر

www.rose.nhs.uk - پەپۆرانی پەنابەری تەندروستی

نایا خولی دیکەش هەن که بۆ بەرزکردنەوهی کارامەییەکان و دۆزینەوهی کار یارمەتی من بدەن؟

گەلیک خولی جۆراوجۆر هەیه. بۆ دۆزینەوهی خولی که پێتان خۆشه، تکایە سەردانی ئەو ناوێشانی خوارەوه بکەن:

http://careersadvice-findacourse1.direct.gov.uk/pls/hot_ca/ld_all_home.page_pls_all_home_adv

بۆ دەستەبەر کردنی زانیاری زۆرتر لەسەر فێرکردنی گەرەسەلان، بە رینوینی فێرکردن (Learn Direct) بە ژمارە

0800 1011901 پەپوهندی بکەن یان سەردانی ئەو مآلپەرەیی خوارەوه بکەن:

www.learndirect.co.uk

من حەزم لە چالاکی دآخوازانهیه

چالاکی دآخوازانه دەتوانیت بۆ چاکتر بوونی داهاووی پیشەیی ئیوه یارمەتیتان بدات و بە رێگایەک بۆ یارمەتیدانی کەسانی تر لە کۆمەڵگایەکی گەرەتردا لە قەلەم دەدریت. ئیوه کات و شارەزایی خۆتان بە بێ وەرگرتنی حەق دەست دەنێنە بەر دەستی ئەوان.

چالاکی دآخوازانه بۆ ئاشنایی زۆرتر لەگەڵ کولتووری کارکردن لە بەریتانیا، دەستەبەر کردنی شارەزایی و ئەزموونی نوێ و چاکتر بوونی زمانی ئینگلیزی یارمەتی ئیوه دەدات و هەر وهه وەکو ناسینەر بۆ دۆزینەوهی پیشە بەکار دیت.

دەتوانن لە www.volunteering.org.uk یان <http://jobseekers.direct.gov.uk> دا زانیاری زۆرتر لەسەر چالاکی دآخوازانه دەستەبەر بکەن.

6. بەلگەكانى سەفەر

ئەگەر بارودۆخى پەنابەرى يان پىشتىگىرى مەزكۇر دۆستانە، مۆلتى دىخوازانە يان مۆلتى نىشتەجىبىونى بى قەيدوشەرتتان ھەبىت، ئىمكانى ۋەرگرتنى بەلگە سەفەر لە جىبى بەلگە بارودۆخى پەنابەرى، بۇ ئىۋە ھەبە. دەكرىت لە بەلگەكانى سەفەر ۋەكو ID بىروادار ۋەكو بەلگەبەك بۇ سەفەر بۇ دەروەى بەرىتانىا كەلك ۋەر بىگىرىت. سەفەر بۇ نىشتەمان بە بەلگە سەفەر ئىمكانى نىبە ۋە دەبىت پىش سەفەر بۇ زۆربەى ۋەلاتانى دەروەى بەرىتانىا فىزا ۋەرگرن.

سە بەلگە جىوازى سەفەر ھەبە، ئەو بەلگەبەكە دەتوانن داوايان بىكەن، پەرىۋەندى ھەبە بە بارودۆخى ئىۋە لە بەرىتانىادا.

بەلگەى باوى سەفەر (Convention Travel Document): بارودۆخى پەنابەر

بەلگەنامەى سەفەر (Certificate of Travel): پىشتىگىرى مەزكۇر دۆستانە، مۆلتى لاۋەكى، مۆلتى دەگمەنى نىشتەجىبىون، مۆلتى نىشتەجىبىونى بى قەيدوشەرت

ئەگەر مافى ۋەرگرتنى ئەم بەلگەبەكە ھەبىت، دەبىت بە UKBA ى بىسەلمىنن كە بەرپەرسانى ۋەلاتى ئىۋە "بە فەرمى، ئاگاىانە ۋە بەبى بىانو" پاساپۇرتىان بۇ ئىۋە دەرنەكردوۋە. ئەگەر ترس لە ۋەلاتى خۇتان بەشپىك لە داواكارى ئىۋە بىت، ئىۋە مەجبۇور نىن ئەم كارە بىكەن. ئەگەر بارودۆخى ئىۋە بەمبۇرە بىت، دەبىت پىش پىشكەش كەرنى داواكارى بەلگە سەفەر، لەگەل نوپنەرانى ياساىى يان دامەزراۋە كۆمەلەپەتەكان راۋىزى زىاتەر بىكەن.

بەلگەى سەفەرى كەسى بى نىشتەمان (Stateless Person's Travel Document): كەسى بى نىشتەمان

دەست بەكاربۇون بۇ ۋەرگرتنى بەلگەى سەفەر

خەرجى ۋە تىچوونى ئەم سە بەلگەبەكە دەگۇر دىت ۋە تىچوونى دەركەرنى بەلگە بۇ مندالان كەمترە. دەبىت داواكارى خۇتان لە رىگى پىركەرنەۋەى فۇرمى بەلگە سەفەرى ۋەزارەتى ناوخۇ (TD112)، كە لە مالىپەرى UKBA www.ukba.homeoffice.org.uk ۋە دەكرىت چاپىكرىت، پىشكەش بىكەن.

كەسانىكى پىپۇر دەبىت داۋىن لاپەرى فۇرمى ناۋىراۋ پىر بىكەنەۋە. ئەوان دەبىت دوۋ ۋەنەى (رەسم) شىاۋ بۇ پاساپۇرتىش بەمبۇرە پىش نوۋسى بىكەن: دەستەۋاژەى "ئەم ۋەنەبە دروست ۋە راستەقىنەبە" 'This is a true and correct likeness of' بنووسن ۋە پاش ئەۋە ناۋى تۇۋ ۋە ژمارەى رفرىنسى ۋەزارەتى ناوخۇت بنووسن ۋە خۇيان ۋاژۋى بىكەن.

كەسىكى پىپۇر دەتوانىت يەكى لەم كەسانەى خوارۋە بىت، بەلام نەك ئەندامىكى خىزانى ئىۋە:

- پىشك
- كەسىكى پابەرزى ئاىنى
- كارمەندى كۆمەلەپەتى
- پۇلىس
- مامۇستا
- دادوۋە (ماجىستەبىت)
- فەرمابەرى بەندىخانە
- كارگىرى بانك
- پارىزەر
- راۋىزىكارى كۆچبەرى (OISC ئاستى يەك/ AAS ئاستى يەك)

پنویست ناکات که بۆ پرکردنهوهی داوانامهی بهلگهی سفهر پاره به کس بدن. بهتهدنیا دهبیت خهرجی UKBA بدن. ئهسلی بهلگهی بارودوخی پهنابهری خوتان لهگهل داوانامهی بهلگهی سفهر مهئیرن؛ بهلکو له کوی بهلگه که کهلک وهرگرن.

ئیوه دهوانن خهرجی UKBA (بهشیک له Home Office) له ریگای کارتی کریدت، چیک یان سفارشتی پۆستیوه (Postal Order) بدن. سفارشتی پۆستی له نووسینگهکانی پۆستدا دهستدهکهوئیت.

تکایه سهرنج بدن که ئهگهر داواکاریهکهی ئیوه قبوول نهکرتیت یان له داواکاری پاشهکشی بکهن، UKBA پارهی دراوتان پی ناداتهوه. کهواته دهبیت لهوهی که مهرجهکانی پیویستتان ههیه بۆ وهرگرتی بهلگهی سفهری داواکار و له پاشکو کردنی ههموو ئهوه بهلگانهی که پیویستن، دلنیا ببنهوه. بۆ دهستهبهکردنی زانیاری زورتر لهسهه بهلگهکانی سفهر، سهردانی www.ukba.homeoffice.gov.uk بکهن.

7. یهگرتنهوهی خیزان

نایا خیزانهکهم دهوانن بین بۆ بهریتانیا بۆنهوهی لهگهل من بژین ؟

ئهگهر ئیوه بارودوخی پهنابهرتان ههبیت، و خیزانهکهی ئیوه له دهرموهی بهریتانیا بژین، ریژمهیک له ئهندامانی خیزانهکهی ئیوه دهوانن بۆ ژیان لهگهل ئیوه بین بۆ بهریتانیا. ئهگهر ژن/میردتان ههیه و پینش بهجیهبشتنی بهریتانیا لهگهل ئهوه پهیهوهدی هاوسهرنییتان بهستوه، یان مندالانی ژیر 18 سالتان ههیه، ئهوان دهوانن بۆ وهرگرتی بارودوخی وهک ئیوه، دهست بهکار بن. ههندی جار، ئیمکانی پیشکش کردنی داواکاری دیکهی ئهندامانی خیزانیش ههیه.

بهم کاره یهگرتنهوهی خیزان دهگوتریت و نوینهریکی یاسایی دهبیت داواکاریهکان پیشکش بکات. نوینهری یاسایی که بۆ پیشکش کردنی داواکاری یارمهتی ئیوه دهوات، رهنگه بتوانیت جاریکی تر یارمهتی ئیوه بدات. ئهگهر بی کارن، نوینهری یاسایی نابیت پارمهیک له ئیوه وهرگرت. پیویست ناکات پینش هاتنهناوی خیزانهکهتان بۆ بهریتانیا، بۆ UKBA بهسهمینن که دهوانن خهرجی ژیانی ئهوان بدن. ههر به وهرگرتی بارودوخی پهنابهری، دهوانن بۆ یهگرتنهوهی خیزان دهست بهکار بن.

ئهگهر له پشتگیری مروف دوستانه، مؤلتهی دلخوازانه یان مؤلتهی نیشهجی بوونی بی سنور کهلک وهردهگرن و به مههستن بۆ یهگرتنهوهی خیزان دهست بهکار بن، دهبیت لهگهل نوینهریکی یاسایی راویژ بکهن. بۆ دهستهبهس کردنی زانیاری زورتر لهسهه یهگرتنهوهی خیزانی له بهریتانیا، سهردانی مألپهری www.ukba.homeoffice.gov.uk بکهن.

8. کردنهوهی حساب بانکی

نایا دهوانم حساب بانکی بکهمهوه؟

ئهگهر بارودوخی پهنابهرتان ههیه یان له پشتگیری مروف دوستانه، مؤلتهی لاهکی یان مؤلتهی نیشهجی بوونی بی سنور کهلک وهردهگرن، ئیمکانی کردنهوهی حساب بانکی بۆ ئیوه ههیه. بهلام به هوی ئهوهی که بانکهکان زانیاری زوریان دهوئیت، ئهم کاره هندی جار پیدهچیت سهخت بیت.

بۆ کردنهوهی حساب بانکیهیک، دهبیت بهلگهکانی سهلماندن ناسنامه، بارودوخی کۆچبهری و ناویشانی خوتان پیشکش به بانکهکه بکهن. رهنگه زانیاری پیویستی هندی له بانکهکان له بانکهکانی دیکه زورتر بیت. لانیکهمی بهلگه پیویستهکان بریتین له:

- **یهکی له بهلگه پیناسهکائی وینه دار:** بهلگه ی بارودوخی په نابهری، مؤلته لیخورین، پاساپورتی بروادار (کارتهکائی ARC بروادار نین)
- **یهکی له بهلگه سهلمینه رهکائی ناو نیشان:** نامه وهرگیر او هکان له UKBA، لیستی نهو پسولانهی که ناوی نیوه لهسریان نووسراوه، نامه وهرگیر او هکانی ناوهندی کاردو زینهوه

رهنگه هندی له بانککان بهلگه ی تر، وهک بهلگه ی داهاتیش، له نیوه داوا بکن.

حسابی کارتی نووسینگه ی پوسته (Post Office Card Account)

نهگه ناتوانن حساب بانکی بکنهوه، نیمکانی کردنهوه ی حسابی کارتی نووسینگه ی پوسته ههیه. حسابهکائی کارتی نووسینگه ی پوسته وهکو حساب بانکین. کردنهوه ی حساب کارتی نووسینگه ی پوسته له کردنهوه ی حساب بانکی ناسانتره.

له ناوهندی کاردو زینهوه ی شوینی ژبانی خوتان داوا بکن تاکو بو کردنهوه ی حساب کارتی نووسینگه ی پوسته "نامه ی داوهت" (Invitation Letter) یک بنینه بهر دهستی نیوه. بو کردنهوه ی حساب هم نامهیه بیهن بو نووسینگه ی پوسته ی خوجیی خوتان.

9. راویژکاری یاسایی

نهگه کار ناکهن و داهاتی نیوه کمه، نیمکانی کهک وهرگرتن له راویژکاری یاسایی بهخو رای بی بو نیوه ههیه. پیدانی تیچوونی (خهرجی) یاسایی نیوه له لایهن حکومتی بهریتانیاوه، یارمهتی یاسایی (Legal Aid) پی دهگوتریت. نوینه رانی یاسایی دهنوانن پاریزه، مافزان یان راویژکاری یاسایی بن.

نهگه کار ناکهن و داهاتی نیوه کمه، نوینه ری یاسایی نابیت خهرجه یاساییهکان له نیوه وهرگرت. نهگه پارمتان لیوم دهگرت، دهبیت له نوینه ریکی یاسایی تر داوا یارمهتی بکن.

بو دوزینهوه ی نوینه ریکی یاسایی که یارمهتی یاسایی پیشکش دهکات، به ناوهندی یاسایی خوجیی خوتانهوه په یوهندی بکن: <http://www.lawcentres.org.uk>. ههروهها دهنوانن سهردانی مألپهری راویژکاری یاسایی گشتی (Community Legal Advice) <http://www.communitylegaladvice.org.uk> بکن یان په یوهندی بکن به ژماره 0845 345 4345 هوه.